

مقایسه‌ی دو روش آموزش «سمینار تحقیق» کارشناسی ارشد رشته «آموزش مدارک پزشکی»

سیما عجمی^۱ / سعیده کتابی^۲

چکیده

مقدمه: یکی از عناصر مهم در چرخه آموزش، پایش و ارزشیابی محتوای دروس به منظور اطمینان از طراحی آن‌ها بر مبنای نیازهای به روز و واقعی دانشجویان است. نتایج این ارزشیابی می‌تواند تعیین کننده نوع اقدامات اصلاحی مورد نیاز باشد. بنابراین این مطالعه با هدف مقایسه‌ی دو روش قدیمی و جدید آموزش درس «سمینار تحقیق» کارشناسی ارشد رشته آموزش مدارک پزشکی انجام شد.

روش کار: این پژوهش کاربردی و از دسته مطالعات مداخله‌ای-آموزشی است. جامعه پژوهش شامل دانشجویان دوره کارشناسی ارشد رشته آموزش مدارک پزشکی دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی اصفهان در سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۸۸ بود ابزار جمع آوری داده فرم‌های ماتریسی ارزش دهی مقایسات زوجی به معیارها و روش جمع آوری اطلاعات از طریق شرکت در جلساتی بود که هر دو گروه در آن شرکت داشتند. که داده‌ها پس از اجرای مداخله، بعد از ۶ ماه جمع آوری شد. در این فرم‌های ماتریسی با توجه به میزان برتری هر مورد نسبت به مورد دیگر مقایسات زوجی انجام شد و امتیازی از ۱ تا ۹ (۱ کاملاً یکسان، ۲ برتری ضعیف، ۵ برتری متوسط، ۷ برتری قوی، ۹ برتری کاملاً قوی) به آن‌ها داده شد. سپس میانگین نمره بدست آمده از فرم‌های ماتریسی وارد ماتریس‌های مقایسات زوجی شدند. برای وزن دهی به فاکتورها ماتریس‌های به دست آمده از مقایسات زوجی وارد نرم افزار شد و وزن نسبی و درجه اهمیت آن‌ها به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل از نرم افزار Expert Choice ویرایش نهم (این نرم افزار یک نرم افزار تصمیم گیری چند معیاره است و برای تحلیل داده‌های فرآیند سلسله مراتبی به کار می‌رود) استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که محتوا و روش تدریس جدید، هم از جنبه کاربرد برای دانشجویان در طول تحصیل و هم تولید دانش نسبت به محتوا و روش تدریس قدیمی، دارای رتبه بالاتری است.

نتیجه گیری: آموزش با هدف ایجاد تغییر به منظور رفع نیاز انجام می‌شود و با توجه به اینکه در شرایط زندگی امروز، نیازهای جامعه در حال تغییر دائمی هستند چنین توصیه شده که دانشگاه‌ها نیز باید بطور منظم محتوای دروس آموزشی خود را اصلاح نمایند.

کلید واژه‌ها: روش تدریس، ارزشیابی، محتوای درس، فرایند سلسله مراتبی

• وصول مقاله: ۹۲/۳/۱ • اصلاح نهایی: ۹۲/۵/۳ • پذیرش نهایی: ۹۲/۵/۲۲

۱. دانشیار گروه مدیریت و فناوری اطلاعات سلامت، مرکز تحقیقات مدیریت و اقتصاد سلامت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران؛ نویسنده مسئول (ajami@mng.mui.ac.ir)

۲. استادیار مرکز تحقیقات مدیریت و اقتصاد سلامت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

مقدمه

نظام مدیریت آموزشی باید در جهت بهبود یادگیری شاگردان از طریق کاربرد الگوهای تدریسی شکل گیرد که استعداد خلاقانه شاگردان را برای تولید دانش و در نتیجه درک مفاهیم پدیده‌های علمی بکار می‌بندد. نیاز هر یک از سطوح مدارس ابتدایی، راهنمایی، دبیرستانی، پیش‌دانشگاهی، فنی و حرفه‌ای، و دانشگاهی از یکسو و نیاز اداره آموزش و وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی و غیر دولتی از سوی دیگر نیاز به تحول در عناصر رشته‌ها و واحدهای درسی مرتبط با مدیریت آموزشی را برجسته می‌سازد. بهبود کیفیت آموزشی استادان مدیریت آموزشی دانشگاه‌ها، نقطه عطفی است که در آن دور باطل انتقال شیوه‌های ناکامل مربوط به دوران گذشته گسسته می‌شود و راه توسعه همه جانبه کشور را هموار می‌سازد. توسعه محتوا و شرح دروس مدیریت آموزشی و شیوه‌های تدریس در قالب سیستمی صورت می‌گیرد که شناخت عناصر و پارامترهای آن نیاز به بینش فراگیر محققان مبتنی بر زمینه علمی و مهارت‌های درک فعالیت‌های پژوهشی و آموزشی کشورهای جهان دارد. فلیپ کومیز در کتاب بحران جهانی تعلیم و تربیت اعتقاد دارد که تربیت معلم به عنوان نقطه حساس دور باطل انتقال تفکر سنتی به نسل جدید، اولویت دارد. [۱] یکی از موارد دیگری که باید از سوی متولیان نظام آموزشی مورد توجه قرار گیرد، نحوه آموزش یا به عبارتی الگوی تدریس است. [۲] روش بحث گروهی و بارش افکار برای یادآوری و تشخیص مطالب موثر و ارزشمند است و باعث نگهداری مطالب و ترکیب آن‌ها (Integrate) و همچنین تکمیل نگرش در زمینه تفکر انتقادی (Critical Thinking) می‌شود. [۳] در خصوص تدوین محتوای درس «حرفه و فن» معاون پژوهش وزیر آموزش و پرورش گفت: تولید محتوای درس حرفه و فن بومی می‌شود و بر اساس نیاز منطقه و علاقه دانش‌آموزان به استان‌ها واگذار می‌شود. به گفته وی با اجرای این طرح نیازهای بازار کار استان‌ها احصاء و دروس مهارت‌های فنی و حرفه‌ای مدارس بر اساس آن تولید و تدریس می‌شود تا پس از پایان مهارت‌آموزی، دانش‌آموزان مطابق با نیازهای بازار کار در کسب تخصص

آموزش‌های لازم را دریافت کنند. [۴] آموزش با هدف ایجاد تغییر به منظور رفع نیاز انجام می‌شود و با توجه به اینکه در شرایط زندگی امروز، نیازهای جامعه در حال تغییر دائمی هستند، چنین توصیه شده که دانشگاه‌ها نیز باید در آموزش خود تغییر ایجاد کنند. [۵] فرآیند تحلیل سلسله مراتبی یکی از روش‌های تصمیم‌گیری است. در روش فرآیند تحلیل سلسله مراتبی M گزینه بر اساس N شاخص اصلی و K شاخص فرعی رتبه‌بندی می‌شوند. فلسفه اصلی این متدولوژی بر مبنای مقایسات زوجی ارائه شده توسط خبرگان امر است. در صورتی می‌توان این نوع فنون را به کار گرفت که سلسله مراتب مسئله تعریف شده باشد. علت سلسله مراتبی خواندن این روش آن است که ابتدا باید از اهداف و استراتژی‌های سازمان در راس هرم شروع کرد و با گسترش آن‌ها، معیارها را شناسایی کرد تا به پایین هرم برسیم. [۶]

فرآیند تصمیم‌گیری با چندین معیار کمی و کیفی با مشکلات فراوانی رو به روست. ضمناً با توجه به مشکلات مربوط به فرآیند تصمیم‌گیری با معیارهای چندگانه، از جمله پیچیدگی و عدم وجود استاندارد از سرعت و دقت تصمیم‌گیری به مقدار زیادی کاسته می‌شود و باعث می‌شود که این فرآیند به مقدار زیادی به فرد تصمیم‌گیرنده وابسته باشد. فرآیند تحلیل سلسله مراتبی، یکی از جامع‌ترین سیستم‌های طراحی شده برای تصمیم‌گیری با معیارهای چندگانه است. از آن جا که ما می‌توانیم:

- فرایند تصمیم‌گیری را فرموله کنیم؛
  - معیارهای کیفی و کمی مختلف را در نظر بگیریم؛
  - گزینه‌های تصمیم‌گیری را وارد مساله کنیم؛
  - حساسیت روی معیارها و زیر معیارها را تحلیل کنیم. [۷]
- یکی از عناصر مهم در چرخه آموزش، پایش و ارزشیابی محتوای دروس به منظور اطمینان از طراحی آن‌ها بر مبنای نیازهای به روز و واقعی دانشجویان است. شایسته است محتوای دروس در گروه‌های آموزشی بر اساس نیازهای آتی دانشجویان در طول تحصیل و همچنین پس از فراغت از تحصیل، طراحی و تدوین شود. نتایج این ارزشیابی می‌تواند تعیین‌کننده نوع اقدامات اصلاحی مورد نیاز باشد.

روش کار

این پژوهش کاربردی و از دسته مطالعات مداخله‌ای- آموزشی است. جامعه پژوهش شامل دانشجویان دوره کارشناسی ارشد رشته آموزش مدارک پزشکی دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی اصفهان در سال‌های ۱۳۸۹-۱۳۸۸ در دو گروه: ۱- قدیمی که با روش قبلی (محتوای قدیمی سرفصل درس سمینار تحقیق و روش سخنرانی) آموزش دیده بودند. ۲- جدید که با سرفصل و محتوای درس بر پایه نیاز و کاربرد آن برای دانشجو و به روش حل مسئله تدوین شده بود و آموزش آن ترکیبی دانشجو و استاد محور تئوری- عملی آموزش دیده بودند. در هر دو گروه (قدیم و جدید) ۴ دانشجو داشتیم، که جمعاً ۸ نفر شدند. در دو دوره که درس «سمینار تحقیق» با دو محتوا و دو روش تدریس مختلف آموزش می‌شدند، با هم مقایسه شدند. در مرحله اول که آموزش در دوره اول دانشجویان کارشناسی ارشد بود، تغییری ایجاد نشد و در آن گروه روش بر اساس سخنرانی و استاد محوری و بر اساس سرفصل قدیمی آموزش صورت گرفت.

اما در گروه دوم:

۱) با توافق جمعی دانشجویان گروه دوم در مرحله اول با توجه به سابقه ذهنی و عملی دانشجویان با تشکیل جلسه نیازسنجی، نظرسنجی، بارش افکار و طوفان مغزی ابتدا اهداف درس مشخص شد.

۲) حاصل نتایج بازنگری محتوا و سرفصل درس بر اساس نیازهای دانشجویان به روش حل مساله به دست آمدن اهداف آموزشی زیر شد:

- آشنایی با چگونگی تهیه گزارش پژوهش و پایان نامه،
- آشنایی با چگونگی ارائه چکیده گزارش بصورت شفاهی در همایش‌ها و روز دفاع،
- آشنایی با چگونگی تهیه و تدوین مقاله فارسی و انگلیسی از گزارش پژوهش و پایان نامه،
- آشنایی با چگونگی تهیه و تدوین پوستر،

فرآیند تحلیل سلسله‌مراتبی Analytical Hierarchy Process (AHP) از معروفترین فنون تصمیم‌گیری چند معیاره (کمی یا کیفی) می‌باشد که اساس آن بر مقایسه‌های زوجی نهفته است. [۸]

سه ضرورت: الف) نقش درس «سمینار» که درسی دو واحدی است که برای دانشجویان در دوره کارشناسی ارشد رشته‌های «آموزش مدارک پزشکی» و «فناوری اطلاعات سلامت» تدریس می‌شود، ب) جایگاه ویژه دانشجویان تحصیلات تکمیلی در «تولید علم و دانش». ج) مطابقت هدف آموزشی که در سرفصل مصوب شورای عالی برنامه ریزی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی مورخ ۱۳۶۹/۱۰/۳۰ با عنوان «آماده کردن دانشجویان برای آشنایی هم‌فراگیران و هم دانشجویان با مسایل مختلف مدارک پزشکی و چگونگی برخورد علمی با آنها» آمده بود: با نیازهای جاری دانشجویان که عبارت بود از ارائه ی پایان نامه خود تا حداکثر ترم ششم و همچنین ارائه پذیرش مقاله ی حاصل از پایان نامه خود در یکی از مجلات انگلیسی زبان معتبر، فهرست شده در یکی از پایگاه‌های معتبر ISI یا PubMed برای مجوز اجازه از دفاع پایان نامه. به عنوان ضرورت ارزشیابی این درس و انجام پژوهش حاضر مطرح است.

از طرفی دیگر دانشجویان به شدت تمایل داشتند که مهارت‌ها و فنونی را دقیقاً و عملاً بیاموزند تا در پایان ترم به منظور با موفقیت به پایان رسانیدن دوره تحصیلی خود کلیه ی مهارت‌های لازم را کسب نمایند.

از این رو این مطالعه با هدف ارزشیابی محتوای درس «سمینار تحقیق» با روش حل مساله مبتنی بر نیازهای دانشجویان هدف با استفاده از فرآیند تحلیل سلسله‌مراتبی انجام شد. به این منظور اهداف آموزشی ذیل توسط استاد درس آنها و با رویکرد برآورده شدن نیازهای آنها تدوین و به چالش گذاشته شد. در نهایت این پژوهش با هدف مقایسه ی روش قدیم و جدید آموزش درس «سمینار تحقیق» کارشناسی ارشد رشته آموزش مدارک پزشکی انجام شد.

▪ شناسایی مجلات مرتبط با رشته تحصیلی و چگونگی
ارایه و ارسال مقاله به مجلات علمی-پژوهشی معتبر ملی و بین
المللی،

▪ آشنایی با نقش نویسندگی و شرایط نویسندگی،

▪ شناسایی پایگاه‌های علمی و معتبر.

۳) سپس روش تدریس ترکیبی عملی-تئوری و ترکیب
دانشجو محور و استاد محور با رویکرد رسیدن به نهایت
اهداف از طریق بارش افکار، توافق و اجماع جمعی آن‌ها
تصویب و مداخله آموزشی اجرا شد. سپس در مرحله اجرا
روش جدید با استفاده از وسایل سمعی و بصری مناسب و
تکنیک‌های عملی آموزش داده شد.

۴) پس از ۶ ماه از دو گروه در جلسه ای معیارهای موثر بر
تاثیر درس روش تحقیق سوال و به بحث گذاشته شد. سپس
اهداف جدید درس «سمینار تحقیق» در دوره کارشناسی
ارشد رشته مدارک پزشکی از دید فراگیران سال ۱۳۸۸ با
استفاده از فرایند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) به معیارهای
(رده‌های) زیر تقسیم شد: ۱) کاربرد در طول تحصیل، ۲) از
دید تولید دانش.

۵) پس از آن فاکتورهای موثر بر هر معیار به صورت زیر
رده‌هایی جزئی تر مشخص شد و بدین ترتیب نمودار سلسله
مراتبی آن رسم شد و نهایتاً دو روش و محتوای قدیمی و
جدید در این معیارها با یکدیگر مقایسه شدند.

۶) ابزار جمع آوری داده فرم‌های ماتریسی ارزش دهی
مقایسات زوجی به معیارها و روش جمع آوری اطلاعات از
طریق شرکت در جلسه که هر دو گروه در آن شرکت داشتند
پس از اجرای مداخله بعد از ۶ ماه جمع آوری شد. در این
چک لیست با توجه به میزان برتری هر آیتم نسبت به آیتم
دیگر مقایسات زوجی انجام شده و امتیازی از ۱ تا ۹ (۱ کاملاً
یکسان، ۲ برتری ضعیف، ۵ برتری متوسط، ۷ برتری قوی، ۹
برتری کاملاً قوی) به آن‌ها داده شد. سپس میانگین نمره
بدست آمده از چک لیست‌ها وارد ماتریس‌های مقایسات
زوجی شدند.

۷) برای وزن دهی به فاکتورها ماتریس‌های به دست آمده
ار مقایسات زوجی وارد نرم افزار شد و وزن نسبی و درجه
اهمیت به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل از نرم افزار

Expert Choice ویرایش نهم (این نرم افزار یک نرم افزار
تصمیم گیری چند معیاره است و برای تحلیل داده‌های فرآیند
سلسله مراتبی به کار می‌رود.) استفاده شد.

یافته‌ها

حاصل نتایج بازنگری محتوای درس بر اساس نیازهای
دانشجویان نیمسال اول سال تحصیلی

۱۳۸۹-۱۳۸۸ به روش حل مساله بدست آمدن اهداف
آموزشی زیر شد:

۱- آشنایی و دانستن فراگیران با فرآیند تدوین و نگارش تهیه
گزارش از پایان نامه دوره کارشناسی ارشد، رساله دوره
دکتری و طرح پژوهشی به منظور تهیه و تدوین گزارشات
پایان نامه و طرح‌های پژوهشی در دوره تحصیل و پس از آن،
۲- آشنایی و دانستن فراگیران با فرآیند تدوین، تهیه و ارائه
چکیده گزارش بصورت شفاهی در همایش‌ها و روز دفاع،
۳- آشنایی و دانستن فراگیران با چگونگی تهیه و تدوین مقاله
فارسی و انگلیسی از گزارش پژوهش و پایان نامه،
۴- آشنایی و دانستن فراگیران با چگونگی تهیه و تدوین
پوستر،

۵- شناسایی مجلات مرتبط با رشته تحصیلی و چگونگی ارایه
و ارسال مقاله به مجلات علمی-پژوهشی معتبر ملی و بین
المللی،

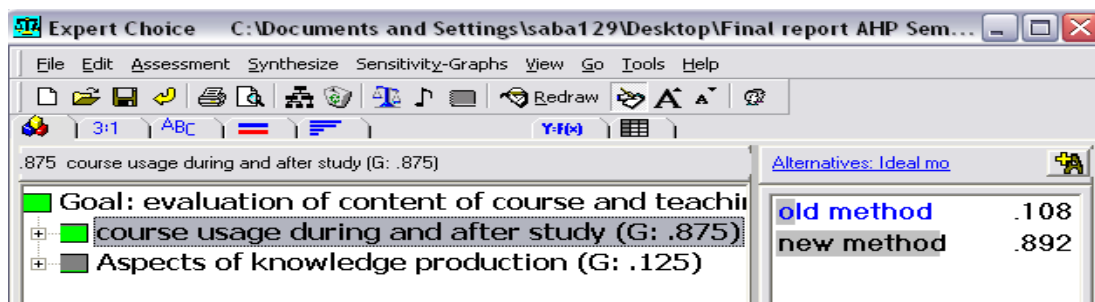
۶- آشنایی فراگیران با نقش نویسندگی و شرایط نویسندگی،

۷- آشنایی فراگیران با پایگاه‌های علمی و معتبر.

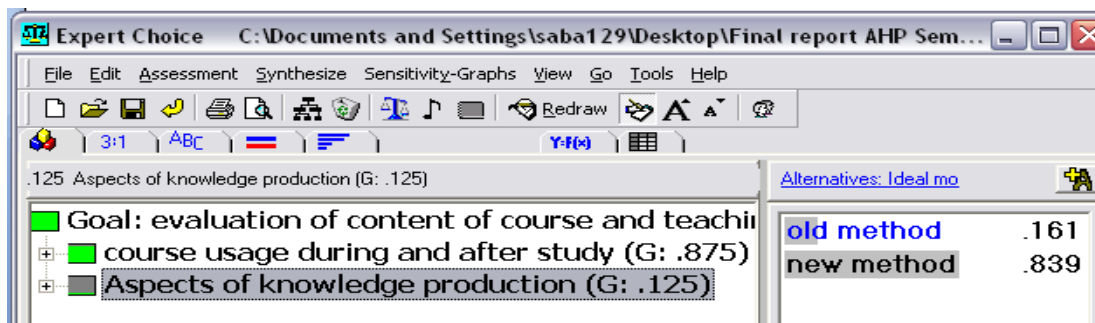
سپس محتوای جدید اهداف درس «سمینار تحقیق» در
نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۸۸ دوره کارشناسی ارشد
رشته مدارک پزشکی از دید فراگیران با استفاده از فرایند
تحلیل سلسله مراتبی (AHP) به معیارهای (رده‌های) زیر
تقسیم شد: ۱) کاربرد در طول تحصیل، ۲) از دید تولید دانش.
پس از آن فاکتورهای موثر بر هر معیار به صورت زیر
رده‌هایی جزئی تر مشخص شد و بدین ترتیب نمودار سلسله
مراتبی آن رسم شد و نهایتاً دو روش و محتوای قدیمی و
جدید در این معیارها با یکدیگر مقایسه شدند که نمودار ۱ و
تصاویر ۱ و ۲ فرایند تحلیل سلسله مراتبی معیارهای موثر در
ارتباط با درس «سمینار تحقیق» را نشان می‌دهند.

جدول ۱: ارزیابی نسبی درس «سمینار تحقیق» از جنبه ی دو معیار: کاربرد برای دانشجو در طول تحصیل و جنبه تولید دانش در دو روش تدریس جدید و قدیمی

تولید دانش	کاربرد برای دانشجو در طول و بعد تحصیل	معیار ارزشیابی روش تدریس
۰.۱۶۰	۰.۱۰۸	روش تدریس قدیمی
۰.۸۴۰	۰.۸۹۲	روش تدریس جدید

شکل ۱: نتایج تحلیل مقایسه ی درس «سمینار تحقیق» از جنبه ی معیار کاربرد برای دانشجو در طول تحصیل در دو روش تدریس جدید و قدیمی در نرم Expert Choice

شکل ۲: نتایج تحلیل مقایسه ی درس «سمینار تحقیق» از جنبه ی تولید دانش در دو روش تدریس جدید و قدیمی در نرم Expert Choice

روز دفاع مطرح است که از دید دانشجویان تدوین گزارش پایان نامه با وزن نسبی ۰.۶۳ از اهمیت بیشتری برخوردار بود. برای فاکتور تولید دانش سه معیار تدوین و تنظیم پژوهش، چاپ مقاله، ارائه مقاله در کنفرانس مطرح شد که از دید دانشجویان چاپ مقاله بر اساس نظر متخصصان با روش بارش افکار توانایی تدوین و چاپ مقاله در مجلات از جنبه تولید دانش، با وزن نسبی ۰.۰۹۵ دارای بیشترین درجه اهمیت و توانایی تنظیم و تدوین پژوهش با وزن نسبی ۰.۰۰۷ دارای کمترین درجه اهمیت می باشند.

فاکتورها و معیارهای مرتبط با تدریس درس سمینار تحقیق از نظر دانشجویان دوره های اول و سوم کارشناسی ارشد آموزش مدارک پزشکی، در دو جنبه کاربرد در طول تحصیل و تولید دانش بیان شد. همانطور که جدول ۱ نشان می دهد روش تدریس جدید هم جنبه ی کاربرد برای دانشجو در طول تحصیل و هم تولید دانش نسبت به روش تدریس قدیمی در رتبه بالاتری قرار دارد. برای فاکتور کاربرد در طول تحصیل سه معیار تهیه گزارش پایان نامه، تدوین مقاله و ارائه گزارش شفاهی از پایان نامه در

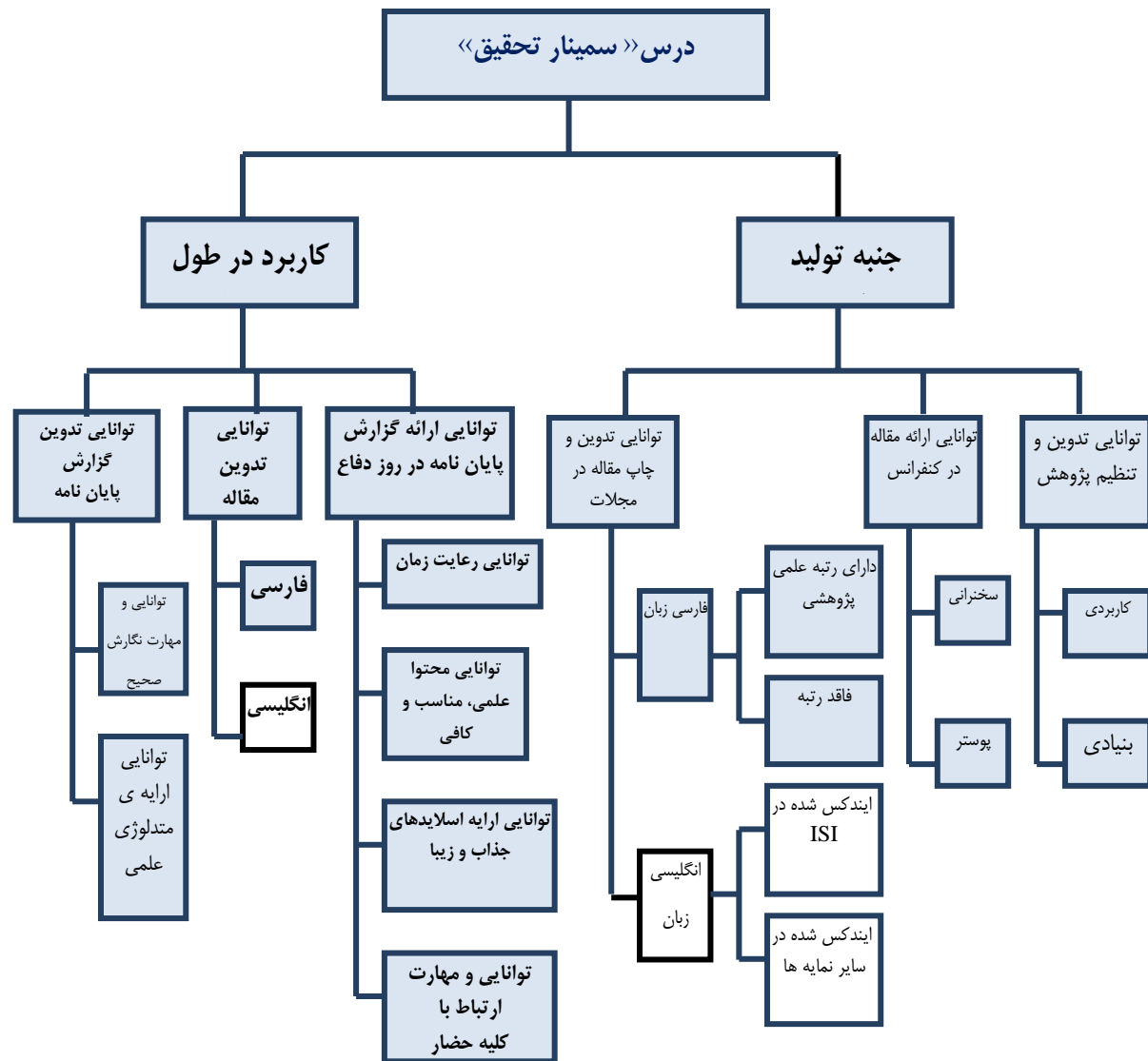
و تنظیم پژوهش در فاکتور تولید علم دو زیر معیار کاربردی و توصیفی مطرح شد که کاربردی با وزن نسبی ۰.۰۰۶ از برتری نسبتا شدید برخوردار بود.

زیر معیارهای چاپ مقاله از پژوهش عبارت بود از مجله فارسی زبان و مجله انگلیسی زبان که مجله انگلیسی زبان برتری نسبتا شدید و قوی با وزن نسبی ۰.۰۸۵ نسبت به مجله فارسی زبان دارد و معیار ارائه مقاله در کنفرانس دو زیر معیار ارائه مقاله به شکل سخنرانی و به شکل پوستر را شامل می شود، که نسبت به پوستر سخنرانی برتری قوی با وزن نسبی ۰.۰۲ داشت.

برای معیار تهیه گزارش پایان نامه دو زیر معیار نگارش صحیح و متدولوژی علمی تعریف شد که متدولوژی علمی با وزن نسبی ۰.۵۲۵ برتری متوسط نسبت به نگارش صحیح داشت.

برای معیار تدوین مقاله دو زیر معیار نگارش مقاله فارسی و نگارش مقاله انگلیسی تعریف شد که نگارش مقاله انگلیسی نسبت به مقاله فارسی از برتری نسبتا قوی برخوردار بود.

معیار ارائه گزارش شفاهی از پایان نامه در روز دفاع چهار زیر معیار رعایت زمان، استفاده از اسلایدهای جذاب و ساده، ارتباط با کلیه حضار و محتوای علمی مناسب و کافی را شامل می شود که توانایی ارائه اسلایدهای جذاب و زیبا با وزن نسبی ۰.۱۳ دارای بیشترین درجه اهمیت بود و اما برای معیار تدوین

نمودار ۱: فرایند تحلیل سلسله مراتبی معیارهای موثر در ارتباط با درس «سمینار تحقیق»

نمایند تا اجازه دفاع به آن‌ها داده شود. در غیر این صورت دانشجو مجبور به پرداخت شهریه و درخواست تمدید برای ادامه تحصیل و طرح تقاضا در موارد خاص شورای تحصیلات تکمیلی می‌باشد.

با تحلیل یافته‌های حاصل از AHP، نهایتاً پژوهش نشان داد که از نظر هر دو فاکتور اصلی « کاربرد برای دانشجو در طول تحصیل » و « تولید دانش » روش آموزش ترکیبی تئوری و عملی جدید با استفاده از وسایل سمعی و بصری مناسب و روش‌های عملی در رتبه‌ی بسیار بالاتری نسبت به روش تدریس قدیمی قرار دارد.

رجالی و همکاران در پژوهش خود تحت عنوان ارزشیابی محتوای درس اصول اپیدمیولوژی از نظر دانش‌آموختگان رشته‌های بهداشتی به این نتیجه رسیدند که اگر آموزش عملی و نظری درس به صورت توأم انجام شود دانشجویان توانمندی‌های لازم را جهت ارتقاء سطح بهداشت جامعه کسب خواهند نمود. همچنانکه در پژوهش حاضر دیدیم روش تدریس جدید که با استفاده از وسایل سمعی بصری مناسب و تکنیک‌های عملی بود در رتبه‌ی بالاتری نسبت به روش تدریس قدیمی قرار گرفت. [۹]

با توجه به اینکه تحقیق Dyre, Foman در سال میلادی ۱۹۹۲ بیان کرد که فرآیند تصمیم‌گیری گروهی بر اساس روش AHP می‌تواند ارزش‌های تقسیم شده، فردی، ملموس و نامحسوس را حذف کند. و در این نوع روش تبادل افکار ادامه می‌یابد تا همه اطلاعات وابسته از هر فرد در یک گروه مورد توجه قرار گیرد و به یک عقیده‌ی اکثریت قریب به اتفاق منتج شود [۱۰] بنابراین نتایج قابل اعتماد و قابل تعمیمی را به دنبال خواهد داشت.

عبدی و همکاران در پژوهشی با عنوان ارزشیابی وضعیت آموزشی رشته‌های توانبخشی دانشگاه علوم بهزیستی و

نتایج نمودارهای حساسیت رتبه‌بندی دو روش تدریس قدیمی و جدید نسبت به تغییرات وزن از سه توانایی تدوین و چاپ مقاله در مجلات، توانایی ارائه مقاله در کنفرانس، و توانایی تدوین و تنظیم پژوهش از جنبه تولید دانش نشان می‌دهد که توانایی تدوین و چاپ مقاله در مجلات در اولویت اول و توانایی ارائه مقاله در کنفرانس، و توانایی تدوین و تنظیم پژوهش در اولویت‌های بعدی قرار دارند. بر اساس تست حساسیت می‌توان دریافت که روش تدریس جدید بر اساس سه توانایی تدوین و چاپ مقاله در مجلات، توانایی ارائه مقاله در کنفرانس، و توانایی تدوین و تنظیم پژوهش نسبت به روش قدیمی دارای امتیاز بیشتری است.

بحث و نتیجه‌گیری

آموزش با هدف ایجاد تغییر به منظور رفع نیاز انجام می‌شود و با توجه به اینکه در شرایط زندگی امروز، نیازهای جامعه در حال تغییر دائمی هستند چنین توصیه شده که دانشگاه‌ها نیز باید در آموزش خود تغییر ایجاد کنند. [۵]

به لحاظ نقش درس «سمینار» که درسی دو واحدی است که برای دانشجویان در دوره کارشناسی ارشد رشته‌های «آموزش مدارک پزشکی» و «فناوری اطلاعات سلامت» تدریس می‌شود و جایگاه ویژه دانشجویان تحصیلات تکمیلی در تولید علم. هدف آموزشی در سرفصل مصوب شورای عالی برنامه ریزی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی ۱۳۶۹/۱۰/۳۰ این درس که «آماده کردن دانشجویان برای آشنایی فراگیران با مسایل مختلف مدارک پزشکی و چگونگی برخورد علمی با آن‌ها» بوده است نیاز به تغییر و اصلاح داشت. با توجه به اینکه دانشجویان در این مقطع موظفند که درس پایان‌نامه خود را حداکثر تا ترم ششم ارائه دهند و همچنین مقاله حاصل از پایان‌نامه خود را در یکی از مجلات انگلیسی زبان معتبر فهرست شده در پایگاه‌های معتبر ISI یا PubMed منتشر

چاپ مقاله در مجله انگلیسی زبان (هم ایندکس شده در ISI هم ایندکس نشده در ISI) و مهارت ارتباط با حاضران هنگام گزارش پایان نامه در روز دفاع نسبت به روش تدریس قبلی برتری متوسط داشت. پیشنهاد می‌گردد که از این پس امکانات و تسهیلاتی مشابه با روش تدریس جدید در پژوهش حاضر برای درس سمینار تحقیق در اختیار دانشجویان قرار گیرد. نتایج مطالعه ای با عنوان تأثیر دو روش آموزش الکترونیک و سخنرانی بر یادگیری درس بهداشت مادر و کودک دانشجویان پرستاری نشان داد که میزان یادگیری در دو روش با یکدیگر مشابه بود. نظرات دانشجویان در ارتباط با نحوه یادگیری در دو روش آموزشی نشان داد که در روش آموزش الکترونیک «توانایی استفاده از روش آموزشی» و «استقلال در استفاده از این روش»، و در سخنرانی «تأثیر آموزشی بر یادگیری» و «انگیزش» ارجح بودند. [۱۲]

میرمقتدایی اظهار داشت که با توجه به تغییرات مداوم در انتظارات و نیازهای مصرف کنندگان محصول تعلیم و تربیت در علوم پزشکی (یعنی مردم و جامعه)، ضرورت تحول و نوآوری مستمر و رفع نقایص در برنامه درسی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور احساس می‌شود. در کشور ما نیز این نیاز به خوبی احساس شده است و بر همین مبنای، از چند سال پیش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برخی دانشگاه‌ها را متولی بازنگری در برنامه‌های درسی رشته‌های مختلف علوم پزشکی نموده است. نتایج میرمقتدایی در خصوص مقایسه میزان انطباق برنامه دروس تخصصی و کارآموزی تجربه شده کارشناسی مامایی با نیازهای شغلی از دیدگاه مدرسان و ماماها شاغل در استان اصفهان نشان داد که در تحلیل استنباطی به منظور بررسی سطح معناداری از آزمون t در سطح 0.05 شد که با توجه به این که میانگین حاصله (۳.۵۶) از سطح متوسط (۳) بزرگ‌تر بود و t حاصله

توانبخشی از دیدگاه دانشجویان بیان داشتند که علت غیبت برخی از دانشجویان، تدریس نامناسب، ضعف دسترسی به استادان درسی و راهنما و ضعف قوانین و مقررات آموزشی است. همچنان که در پژوهش حاضر بر اساس نظر سنجی از دانشجویان معیارهای مشابه با موارد فوق مطرح شده است و به نتیجه مشابه دست یافته ایم. [۵]

نادری در مقاله خود تحت عنوان ارزشیابی تطبیقی - کارآمدی آموزش دانشگاهی رویکردی مناسب برای چالش‌های روش شناسی بهبود کیفیت اینگونه نتیجه گرفت که ارزشیابی آموزشی آینه ای فراهم می‌آورد تا تصمیم گیران و دست اندرکاران فعالیت‌های آموزشی، تصویری از چگونگی فعالیت‌ها به دست آورند و با استفاده از این تصویر از نظام‌های آموزشی مراقبت بیشتری به عمل آورند تا در راستای پاسخگویی به نیازهای فرد و جامعه، کیفیت نظام‌های آموزشی ارتقاء یابد. در پژوهش حاضر نیز طراحی روش تدریس جدید به گونه ای صورت گرفته است که تا حد امکان در راستای نیازهای آتی دانشجویان در طول تحصیل و پس از فراغت از تحصیل باشد. [۱۱]

در مقایسه دو روش به این نتیجه رسیدیم که روش تدریس جدید در زیر معیارهای ارائه متدولوژی علمی در تهیه گزارش پایان نامه، توانایی تدوین و تنظیم پژوهش‌های کاربردی، محتوای علمی مناسب و کافی گزارش پایان نامه، توانایی تدوین و ارائه مقاله در کنفرانس بصورت سخنرانی، توانایی رعایت زمان در ارائه ی گزارش پایان نامه در روز دفاع، تدوین مقاله فارسی و انگلیسی و اسلایدهای علمی مناسب و جذاب هنگام ارائه گزارش پایان نامه ارزش بیشتری داشت. همچنین روش تدریس جدید در زیر معیارهای توانایی تدوین و چاپ مقالات در مجلات فارسی زبان (هم دارای رتبه علمی پژوهشی و هم فاقد رتبه علمی پژوهشی)، توانایی تدوین و

آبادی تشکر گردد. این مقاله حاصل طرح پژوهشی مصوب مورخ ۱۳۸۸/۵/۲۹ به شماره ۱۸۸۰۸۳ معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان است.

نیز از مقدار بحرانی بزرگ‌تر بود، بنابراین می‌توان اذعان داشت: بین دروس تخصصی و کارآموزی تجربه شده رشته کارشناسی مامایی با نیازهای شغلی آنان از دیدگاه مدرسان و ماماها شاغل انطباق وجود دارد. با توجه به میانگین‌های حاصله، دروس بیماری‌های زنان- ناباروری، اختلالات جنسی، اصول تغذیه و تغذیه مادر و کودک، جنین‌شناسی، ژنتیک، بارداری و زایمان، نشانه‌شناسی و معاینات فیزیکی، بیماری‌های داخلی- جراحی و فیزیوپاتولوژی، بهداشت مادر و کودک و تنظیم خانواده، نوزادان، کودکان، کارآموزی بارداری و زایمان، نوزادان، نشانه‌شناسی، داخلی- جراحی، بهداشت مادر و کودک و تنظیم خانواده و بیماری‌های زنان منطبق با نیازهای شغلی ماماها می‌باشند. [۱۳]

آموزش با هدف ایجاد تغییر به منظور رفع نیاز انجام می‌شود و با توجه به اینکه در شرایط زندگی امروز، نیازهای جامعه در حال تغییر دائمی هستند چنین توصیه شده که دانشگاه‌ها نیز باید در بطور منظم محتوای دروس آموزشی خود را اصلاح نمایند. در خصوص درس «سمینار تحقیق» چون ماهیت این درس با هدف آماده نمودن دانشجویان کارشناسی ارشد در تدوین و تهیه پایان نامه، مقاله فارسی و انگلیسی، پوستر و ارائه اسلاید برای روز دفاع و در کنفرانس‌های گوناگون است، بنابراین اهداف درس با این هدف تغییر و با روش تئوری و عملی ارائه شد.

تشکر و قدردانی

شایسته است از خانم‌ها: افسانه عباد، طاهره ناصری، فرزانه خانم پور، مریم اسماعیلی قیوم آبادی، اکرم صادقیان و آقایان: جواد زارعی، حمیدرضا تدین و اصغر احتشامی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته آموزش مدارک پزشکی دوره اول و سوم دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی اصفهان، همچنین خانم صدیقه کرمی و آقای حسین باقریان محمود

References

1. Iranian Educational Administration Association. Change in Management Education: Past, Present and Future. Aug 19, 2011. Available from: <http://www.ieaa.ir/fa/AnnouncementDetails.aspx?AnnouncementId=6>
2. Safari M, Yazdanpanah B, Ghafarian H, Yazdanpanah S. Comparing the Effect of Lecture and Discussion Methods on Students' Learning and Satisfaction. IJME 2006; 6 (1): 59-64. Available from: URL http://ijme.mui.ac.ir/browse.php?a_code=A-10-1-185&slc_lang=fa&sid=1
3. Kaufman DM, Mann KV. Basic sciences in problem-based learning and conventional curricula: students' attitudes. Med Educ 1997 May; 31(3): 177-80.
4. Deputy Director of Education. professional and technology courses will be local. Iranian Students' News Agency. . [Nov 30, 2011]. Available from: URL:<http://www.ghatreh.com/news/nn8764167>.
5. Abdi K, Madah S.B, Rahgozar M, Dalvandi A. Educational assessment of students' Welfare and Rehabilitation University in 2003-4. Journal of Rehabilitation 2006; 7(4): 57-64.
6. Wikipedia. Analytic Hierarchy Process.]. [Nov 30, 2011].Available from: URL: http://en.wikipedia.org/wiki/Analytic_Hierarchy_Process
7. Analytic Hierarchy Process. [Nov 30, 2011].Available from: URL:www.shariati.ir/other/mahmoud/IT/AHP.pdf.
8. Ketabi S, Ansari ME, Naseri-Taheri M. Selecting the proper marketing mix for Marjan Tile Company with the use of AHP technique: A strategic market planning approach. Faculty of Admin. Sciences & Econ Journal 2005; 17(1).
9. Rajali M, Tazhibi M, Mostajeran M. Viewpoints of health graduates of Isfahan for Content evaluation of epidemiology courses. Journal of Qazvin Uni of Med. Sci. 2002; 6(22): 10-15.
10. Dyer RF, Forman EH. Group decision support with the analytic hierarchy process. Decision Support Systems 1992; (8): 99-124.
11. Naderi A. Comparative- Efficient Evaluation of University Education:An Appropriate Approach for the Methodological Challenges of Quality Improvement. Quarterly journal of Research and Planning in Higher Education 2008; 14(1): 19-49.
12. Zolfaghari M, Mehrdad N, Parsa Yekta Z, Salmani Barugh N, Bahrani N. The Effect of Lecture and E-learning Methods on Learning Mother and Child Health Course in Nursing Students. IJME 2007; 7(1): 31-39.
13. Mirmoghtadaee Z, Karamalian H. Comparison between core courses curriculum and hands on programs experienced by BS midwives and occupational needs from the viewpoint of teachers and midwives working in Isfahan. IJME 2011; 11(2): 163-164.

A Comparative Study of Two Methods of Holding 'Research Seminar' Course in the Master Program of Medical Records Education

Ajami S¹ / Ketabi S²

Abstract

Introduction: One of the important elements in education is monitoring and evaluation of the courses to ensure that their contents are based on the real present and future needs of students. This study aimed to compare Old and New Methods of holding "Research Seminar" in the master program of medical records education. The results can determine the type of corrective actions required.

Methods: The population of this applied/educational study included students studying in "Medical Records Education" in both the first and the third periods of the Faculty of Medical Management and Information Sciences in Isfahan during 2009-2010. The data were gathered by means of forms and tables (the validity of which was approved by seeking the related expert opinions) as well as through brain storming in several sessions during six months of intervention. Data analysis was done based on ranking of content and teaching methods (before and after the intervention) and using the Expert Choice software and Analytical Hierarchy Process technique.

Results: According to the findings the New Method ranked higher compared with the Old Method with respect to both knowledge production and application for the students.

Conclusion: Training should be changed according to learner needs. As in today's living conditions, community needs are constantly changing; it is recommended that universities and other educational centers regularly improve the content of their teaching courses.

Keywords: Teaching Method, Assessment, Course Content, Hierarchical Process

• Received: 22/May/2013 • Modified: 5/July/2013 • Accepted: 13/August/2013

1. Associate Professor of Management and Health Information Technology Department, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran; Corresponding Author (ajami@mng.mui.ac.ir)
2. Assistant Professor of Health Management and Economics Research Center, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran